

Motion till riksdagen

1989/90:Jo266

av Ingbritt Irhammar och Ulla Tillander

(båda c)

Trädgårdsnäringen

Bakgrund

Den yrkesmässiga trädgårdsodlingen i Sverige utgör en viktig del av näringslivet. Den omsätter inklusive markbyggnadssektorn c:a 6 miljarder kronor per år och sysselsätter 30.000 personer.

Konsumtionen av grönsaker, frukt, bär och växter baseras i stor utsträckning på inhemsk odling. Av alla krukväxter och utplanteringsväxter kommer c:a 60 % från svenska växthus. På slanggurka är vi nära nog självförsörjande. Trädgårdsodlarna kan producera varor av hög klass tack vare ett gynnsamt klimat, ett väl anpassat växtmaterial och ett utvecklat kunnande. En lika viktig faktor är att statsmakterna följer utvecklingen på trädgårdsområdet och anpassar politiken så att inga drastiska ändringar i konkurrensförhållandet till utlandet uppstår.

Trädgårdsnäringsutredning

De förhandlingar som pågår i GATT och mellan EG och Efta kommer att innebära en ännu öppnare konkurrenssituation för svensk trädgårdsodling. De svenska förhandlingarnas intresse riktas då i första hand på våra traditionella exportnäringar. Jordbruks- och trädgårdsnäringarna måste då själva peka på sin betydelse. Förutom en stark exportindustri måste en differentierad småföretagsverksamhet finnas i landet.

Med hänsyn till näringens allvariga ekonomiska situation och behovet av inhemsk odlade trädgårdsprodukter är det nödvändigt att staten skapar ett organ, som kan tillvarata trädgårdsodlarnas intressen. Till det bör knytas parlamentariker samt experter och förtroendemän från trädgårdsnäringen. Den fortlöpande anpassningen till en öppnare marknad kommer att kräva ett intimt samarbete mellan statsmakterna och branschen om övergången skall löpa någorlunda friktionsfritt. En utredning bör tillsättas för att få till stånd ett organ, som tillvaratager trädgårdsnäringens intresse, vilket bör ges regeringen till känna.

Livsmedelskontroll

Riksdagen har tidigare beslutat att kraftigt reducera användningen av bekämpningsmedel och gödselmedel. Trädgårdsnäringen utnyttjar sedan länge

biologisk bekämpning i stor omfattning och näringsåtervinningssystem är under utveckling. Tyvärr har man inte kommit lika långt på dessa områden i t.ex. södra Europa. Därifrån importerar vi tidvis trädgårdsprodukter, som odlats i ett klimat med ofta högt infektionstryck. Den svenska konsumenten måste kunna lita på att dessa produkter inte innehåller skadliga rester av bekämpningsmedel. Det är därför enligt vår mening ett ytterst rimligt krav att det inte bör tillåtas import av trädgårdsprodukter och övriga livsmedel som behandlats med i Sverige förbjudna medel. Detta krav är också befogat utifrån näringsarnas konkurrensvillkor. Detta bör ges regeringen tillkänna.

I dag ställer sig inte riksdagens majoritet bakom ovanstående krav. Det är därmed mycket stor anledning att ge bra information om svenska livsmedel och trädgårdsnäringsens produkter. Miljövänlig odling kräver ofta större insatser, som fördyrar produkten. En större spridning av kunskap om svenska produktionsförhållanden och varuhantering vore önskvärd. Regeringens anslag till informationsinsatser för näringen är otillräcklig och behöver ökas, vilket bör ges regeringen tillkänna.

Biologisk bekämpning

Beslutet i Sverige att reducera kemikalieanvändningen kommer successivt att medföra att fler och fler kemiska preparat försvinner från marknaden. Medlen är ofta selektiva och med färre tillgängliga preparat ökar risken för resistens. Därför är det viktigt att biologiska bekämpningsmedel hinner utvecklas i samma takt som de kemiska utvecklas.

I den biologiska bekämpningen utnyttjar man i dag parasitoider, patogener, antagonister och predatorer. De sistnämnda rovlevande organismerna är mest använda och finns i ett dussintal arter. Av all bekämpning världen över utförs ännu bara ca 1 % med biologiska medel men metoden är under stark utveckling. Då är det viktigt att Sverige är med i detta arbete på framskjuten plats. I en friare marknad med stor rörlighet över gränserna följer också angrepp av nya skadegörare. Man kan i det sammanhanget peka på den nya vita flygaren *Bemisia tabacci* och den fruktade tripsen *Frankliniella occidentalis*. Mot den senare saknar vi f.n. en effektiv predator.

För att stimulera användningen av biologisk bekämpning måste liberala registreringsavgifter tillämpas. Varje biologiskt medel är avsett för en viss skadegörare, ibland i en bestämd kultur. Därför kan en hög inregistreringskostnad medföra en orimlig belastning på enskilda produkter. Detta bör ges regeringen till känna.

Forskning

Beträffande forskning och utveckling behövs både en fördjupad grundforskning, t.ex. kring insektspatologisk genteknik, och en större bredd på den tillämpade forskningen. Inom institutionen för växt- och skogsskydd vid Sveriges lantbruksuniversitet arbetar man f.n. med rotzonens biologi, med nytodjursanvändning i växthus, med antagonister mot sjukdomar på köksväxter och på jordgubbar. Vid Umeå universitet bedrivs forskning med insektsparasitära nematoder, som även omfattar den tillämpade sidan. Grundforskning rörande insektspatogena mikroorganismer pågår vid universiteten i

Lund, Stockholm och Uppsala. I Lund arbetar man dessutom med nematodpatogena svampar.

Mot. 1989/90
Jo266

Resurser behövs till följande viktiga arbetsfält inom den tillämpade forskningen:

- Kartläggning av naturligt förekommande antagonister, insektspatogener och nyttodjur, som kan ha betydelse för växthusproduktionen.
- Utvärdering av utländska biologiska bekämpningsmedel, som kan vara användbara under svenska förhållanden.

En resursförstärkning, som naturligt knyter an till pågående verksamhet vid Institutionen för växt- och skogsskydd, borde snarast åstadkommas. Detta skulle bidra till att styra svensk växtodling mot en ännu lägre kemikalieanvändning.

Näringsåtervinning

Luft- och vattenföroreningen är ett hot mot miljön i västra Skåne. Orsakerna är flera men kanske främst befolkningstätheten, ökande trafik, vissa industriutsläpp samt ett intensivt jordbruk. I det sammanhanget är föroreningen från trädgårdsnäringen relativt liten.

I växthustäta områden, som t.ex. Höganäs kommun, kan trädgårdsnäringen bidra till minskningen av näringsläckaget genom att införa slutna odlingssystem där praktiskt taget fullständig återvinning kan uppnås. Ett utvecklingsarbete pågår i Holland och Danmark. Trädgårdsnäringens Riksförbund, TRF, har initierat orienterande försök, som löper för andra året på Alnarp. Näringen bidrar till finansieringen med restituerade handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgifter. I takt med sjunkande användning av gödsel och kemikalier kommer denna finansieringsmöjlighet med tiden att försvinna. Återbäringen har redan i år reducerats så mycket, att 1990 års budget för fortsatta näringsåtervinningsförsök på totalt 1.147.000 kr. för dagen endast täcks till hälften. TRF har uppmärksammat Miljö- och energidepartementet på detta förhållande vid en uppvaktning den 20 december 1989.

Alnarp har upprättat en plan för mera omfattande forskningsinsatser i ämnet. Den sträcker sig över 3-5 år och är budgeterad till c:a 15 miljoner kronor.

Ovanstående exempel visar behov av ökade medel till forskning på området, vilket bör ges regeringens tillkänna.

Sveriges Lantbruksuniversitets Alnarpsdel

Mot bakgrund av tidigare relaterade frågor, som berör livsmedelskontroll, biologisk bekämpning och näringsåtervinning, ser trädgårdsnäringen det som följdriktigt, att de tre nyinrättade professurerna i trädgårdsvetenskap och produktlära på Alnarp får tillräckliga resurser till sitt förfogande. Huvuddelen av verksamheten på Alnarp rör trädgård och om vi i Sverige skall kunna få tillgång till andra länders forskningsresultat, måste vi ha något att lämna i utbyte. Därför är det viktigt att stimulera forsknings- och försöksverksamheten för att höja Alnarps status i trädgårdskretsar Europa över.

På univeristetet i Lund pågår forskningsarbete inom angränsande områden varför ett närmare samarbete mellan Alnarp och Lund på sikt förefaller naturligt.

Mot. 1989/90
Jo266

Rådgivningsverksamheten

Inom trädgårdsområdet pågår den huvudsakliga rådgivningsverksamheten i Lantbruksnämndernas regi. Efter ett riksdagsbeslut hösten 1989 kommer huvudmannaskapet att flyttas över till Länsstyrelserna. Även Hushållningssällskapen. Trädgårdsutveckling, de ekonomiska försäljningsföreningarna och privata firmor erbjuder konsulttjänster. En samordning och effektivisering är nödvändig. Just i denna situation av omorganisering vore en koncentration av konsulentresurserna till Alnarp naturlig. Genom en nära anknytning till forskning och försök ges goda förutsättningar för konsulenterna att förmedla rön till odlarna. En behovsanpassad organisation bör kunna delfinansieras av näringen, men vägledande direktiv från statsmakternas sida saknas.

Vad som ovan anförts om samordning och effektivisering av rådgivningsverksamheten bör ges regeringen tillkänna.

Åtgärder för att minska luftföroreningen

Trädgårdsnäringen har tidigt visat intresse för övergång till uppvärmning med naturgas. För närvarande är ett 130-tal företag med totalt ca 200.000 m² växthus anslutna till naturgasnätet. För de ursprungligen 65 koleldade anläggningarna, som ligger utanför naturgasnätet, blir en successiv övergång till andra bränslen nödvändig. Det nya miljöskatteförslaget accepteras i princip av näringen. Däremot önskar näringen en gradvis anpassning till de kommande höjda energipriserna för att klara omställningen. Energiproblematiken bör kunna belysas i den trädgårdsutredning, som vi tidigare föreslagit.

Alla de ovan beskrivna problemställningar, som kräver resursförstärkningar, bör åtminstone delvis kunna finansieras genom att delar av de miljöskatter odlarna årligen betalar ska kunna gå tillbaka till näringen på samma sätt som tidigare avgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel gjort. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Hemställen

Med anledning av det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en trädgårdsnäringensutredning,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbud mot import av livsmedel som producerats på ett i Sverige förbjudet sätt,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behov av ökat anslag till informationsinsatser för trädgårdsnäringen,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om registreringsavgifter,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behov av ökad forskning.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rådgivningsverksamheten.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om näringsens energiproblem,¹]

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om finansiering av olika förslag.

Mot. 1989/90
Jo266

Stockholm den 25 januari 1990

Ingbritt Irhammar (c)

Ulla Tillander (c)

¹ 1989/90:N476